

MAJKA JE SAMO JEDNA

Mikloš Vamoš

Sa mađarskog prevela
Maria Toth Ignjatović

 Laguna

Naslov originala

Vámos Miklós

ANYA CSAK EGY VAN

Copyright © Vámos Miklós, 1995

Ani i Jutki

Translation Copyright © 2008 za srpsko izdanje, LAGUNA

1

*Smrt je duhovita.
Smrt je uhovita.
Smrt je hovita.
Smrt je ovita.
Smrt je vita.
Smrt je ita.
Smrt je ta.
Smrt je a.
Smrt je*

razrogačiče oči onaj moj glupi sin

moj lacika kome ništa što se mene tiče nije dovoljno dobro

njemu čak ni naše prezime nije odgovaralo, odabrao je sebi
umetničko ime

tek će sada razrogačiti oči

neće moći ni a ni b da kaže

dakako! ovome se nije nadao

uzalud mu je govorila doktorka gizela bartošik kako se za ovako nešto mora pripremiti jer ovo ide ruku podruku s tim on, naravno, uvek sve bolje zna, dok, s druge strane, doktorka gizela bartošik ne može nikada da bude u pravu, isključivo zato jer je mom budalastom sinu odbojna, što je, uostalom, obostrano

no, e, sada se možeš iščuđavati, dragi moj lacika, možeš se češkati po toj svojoj pročelavoj glavi, u nevolji si, ovo ti je dobro smestila majka, preuzmi nešto ako možeš, ali brzo! inače će biti kasno, hahaha

od moje glupe kćerke i nisam očekivala nešto drugo, nažalost, ona je mentalno malo zaostala, nešto smo pokvarili oko nje, od rođenja je takva, ja tu ništa nisam kriva, tako je bog hteo, možda alah, buda ili vrag zna već ko, sa šarikom je uvek bilo problema, u obdaništu, u osnovnoj školi, u gimnaziji, pravo je čudo što je uopšte uspela da maturira

moj bandika je mnogo morao da se muči oko šarike, bog da mu dušu prosti, bandi bi, naravno, više voleo da je i taj teret na mene pao, da sam ja učila sa šarikom pošto se vratim kući iz preduzeća, obavim kupovinu, skuvam, operem veš, pospremim, stavim im dupe u čisto, celoj prokletoj i svetoj porodici, samo dok bih stavila dupe u čisto celoj prokletoj i svetoj porodici, dotle bi pala noć, a šarika je morala u krevet

moj život zaista nije bio torta sa šlagom, hihi, premalo rado sti mi je pripalo, dok sam bila dete zaista ga nisam ovako zamišljala, ali to ti je što ti je, mora se prihvatiti, ja sam se, vala, narintala, a kakav je rezultat? nema ga, odnosno u vrh glave jedna velika smrdljiva nula, kao što je to imao običaj da kaže inženjer rubanji, koji mi je bio šef u preduzeću, ali je još pre tri godine umro od raka na grlu, i htela sam da odem na

sahranu, mada sam ga mrzela jer je bio nemilosrdan gonitelj, ali je njegova kćerka ipak toliko zaslužila da joj izjavim saučesće, nije ona kriva što joj je otac, drug-gospodin inženjer rubanji, bio jedan pravi despot

inženjer rubanji se neprekidno pravio važan zbog ćerke, pričao je da je mala otilija odličnim maturirala, pokazivao je fotografije, malu otiliju su primili na stomatološki fakultet, zatim je mala otilija dobila republičku stipendiju, a na kraju je naravno mala otilija diplomirala s crvenom diplomom, dotle se i verila, a verenik joj je bio svetski prvak u trci motornih čamaca ili čamaca s motorom, za mene je svejedno, važno je da su se na kraju venčali, i da je svetski prvak u trci motornih čamaca, koji je inače bio inženjer nečeg, sada mogao da ide u italiju kao strani predstavnik, poveo je sa sobom i malu otiliju, dakle, otilije je bilo, otilije nema, a inženjer rubanji ju je zvao telefonom svakog ponedeljka pre podne, zaključao bi se u svoju kancelariju, da ga mi ne primetimo, mada su, bez obzira na to, svi znali

inženjer rubanji je neprestano radio prekovremeno, kao da u krajnjoj liniji nije bilo svejedno da li imamo tačnu evidenciju o potrebama rezervnih delova za traktore utos i zetor, ruski i čehoslovački drugovi će svakako poslati od porudžbine samo onoliko koliko ih je trenutno volja, ili onoliko koliko imaju, bez obzira na to, inženjer rubanji nam je vadio dušu svakog dana dok ne spremimo kartone, na koje smo crvenom olovkom dopisivali ako nedostaje rezervni deo, plavom naknadnu porudžbinu, a zelenom ono što je pristiglo, najčešća deficitarna roba kod nas bila je bregasta osovina, gospode bože, šta li je mogla biti ta bregasta osovina? kakva idiotska reč

jedno veče pvela sam laciku u kancelariju, kada mi je inženjer rubanji ponovo na vrat natovarilo neku hitnu korespondenciju,

za takve poslove me je nepogrešivo pronalazio, jer sam oduvek bila ona koja vuče kao konj, lacika se igrao pisaćom mašinom, kuckao je nešto, a onda se ispostavilo da je napisao jedno ozbiljno, službeno pismo inženjeru rubanjiju, u kome ga proziva da ne izrabljuje toliko njegovu majku, jer je majka i njima potrebna! – dok je bio mali bila sam mu potrebna, tada me je još mnogo voleo

Smrt je duhovita.

Još kako, pomislio je Lado, čijeg pravog imena se sećao samo poneki drug iz detinjstva. Umetničko ime mogao je da upiše u ličnu kartu tek posle dugotrajnih birokratskih peripetija. Ime Lado dao mu je jedan kolega, u nekoj televizijskoj emisiji, gde se on nešto šalio na račun odašljivača. Nadimak mu se primio. I većina policajaca znala je da je on taj Lado. Šaljivi Lado.

Gospodine umetniče, ispričajte nam neki dobar vic, nasmejte nas!

U civilu nisam duhovit, pomišljao je u takvim prilikama šaljivi Lado, ali nije smeo to i da kaže. Ne bi mu poverovali.

Jedna jedina osoba zvala ga je Laci, štaviše Lacika, a to je bila njegova majka. Ponekad mu je tepala: Lacpac. Sva tri imena je mrzeo.

Često je zamišljao majčinu smrt. Naslućivao je da ni to nije slučajno.

Video je majku u neakvoj bolnici (i otac mu je završio u bolnici), prostrtu na čaršavu sumnjive beline, na jednoj ruci su joj nokti zapušteni, a na drugoj brižno manikirani i lakirani najcrvenijom bojom, lekar u belom mantilu joj meri puls, a zatim sve što ima da kaže jeste: žao mi je, gospodine Lado, ali nema nikakve nade! A on samo čeka da se na licu premršavog doktora pojavi saućesnički osmeh: ali, dobro je, a sada nam ispričajte jedan dobar vic, gospodine umetniče!

Da se nasmejemo!

* * *

došla je šarika, pojavila se sasvim slučajno

predosećaj

oboje imaju ključ, šarika se baš namučila s bravom, po tome sam znala da je to ona, više od godinu dana stanujem ovde, ali moja kćerka glupača još nije uspela da nauči kako se donja brava otključava obrnuto, ova jednostavna sitna pojedinost prevazilazi njenu neznatnu sposobnost shvatanja, uvek se dugo jebava s bravom, usput nešto mrmlija u sebi, može da se čuje iznutra, uglavnom radije izađem da joj otvorim vrata samo da prekine, nervira me njeno mrmljanje, međutim, u svojoj sadašnjoj situaciji ne verujem da bih joj mogla poći u susret, nisam u stanju ni malim prstom da mrdnem

šarika je utrčala na visokim štiklama, tup-tup-tup, ne smeta joj ni to što će me možda slučajno probuditi, ne može znati šta radim, šta ako sam upravo na sijesti, moja glupa kćerka nema pojma ni o tome šta je to taktičnost, ova reč je potpuno odsutna iz njenog rečnika, oduvek je i bila odsutna, provaljuje unutra, stane nasred sobe, primeti me i blentavo kaže: spava

priđe mi, zagleda me u facu, ne zna šta da radi, ispitivački me gleda neko vreme izbuljenim očima, zatim pogleda na svoj sat, ponovo u mene, i najzad mi spusti dlan na čelo, kao da je zanima imam li temperaturu, mada ona ni na svojoj deci nije u stanju to da primeti tako stavljajući ruku, uvek bih ja to zapazila: šarika, da nije vruće ovo dete? – na šta se ona razdere: molim te, mama

no, šta će sada biti?

* * *

mama, kaže neodlučno, mama, mama! naravno, ja se ne pomeram, delove tela osećam kao da su magla koja se komeša, i vid mi je neodređen, no da, malo je teže zatvorenih kapaka, međutim, osećam da mi se sagla savim blizu i nastavlja istim tonom: mama, mama

čemu se nada? šta čeka? zašto najzad ne uradi nešto? – daka-ko, celog života je ovako nesposobna bila moja šarika, nesreća a ne žena, mama, ponavlja bez prestanka, ubeđena da će se na kraju ipak nešto desiti, bože blagi

ponovo mi dlanom pritisne čelo, ali joj ne dopire da je hladnije no što treba, posmatra jedno vreme moje jedva primetno disanje, a onda me ostavlja tako i odvuče se do kuhinje, kolosalno, kog vraga traži tamo? možda je gladna? – čujem kako otvara i zatvara frižider, veličanstveno, šta li joj se vrti u onoj glupoj glavi? – na kraju će početi da kuvucka, dok ja ovde ležim i polako se hladim

ponovo je tu, ponovo ono njeno mama, bravo kćeri, samo ti pokušavaj, tralalala, nisam nervozna, glavno je ostati miran, i stotu ću doživeti ako nastavim ovako

pazi ovo

na licu mogu imati samo osmeh i veselost, jer je život na kraju krajeva lep, tirararamm

najzad joj je došlo do mozga da pozove brata, u životu nije imala svoje mišljenje, oca je kinjila dok je bio živ, a onda je ova uloga pripala mome sinu, koji je u tome bio još gori od mog jadnog bandike, i naravno, tu sam bila i ja, večiti sigurni

oslonac svojoj kćerki, na mene je uvek mogla da računa, u svako doba dana, a što se mene tiče sve je sebi mogla da dozvoli, jer je majka samo jedna, gospode bože, šta sam ja sve progutala od nje, koliko mi je histerisala, koliko se drala i vriskala, a koliko je tek vratima treskala

gutala sam ja od svakog stalno, i moj glupi sin je vazdan o mene brisao noge, zbog mene se treba stideti, ne treba me nikud voditi, posvuda vuklja onu svoju agresivnu ženu, ja po mogućstvu da ne smetam u njegovom krugu poznanika, jer je on, je li, popularan čovek, može da naškodi njegovoj slavi što mu je majka samo jednostavna žena koja nije završila fakultet, a ceo život je provela među kartončićima o rezervnim delovima

bez prestanka su mi reorganizovali preduzeće iznad glave, bez mog znanja, na kraju se zvalo agrokompleks, odatle su me poslali u invalidsku penziju zbog nervnog stanja, zbog depresije, na osnovu stručnog mišljenja doktorke gizele bartošik, a da sam poslušala mog glupavog sina, i dan-danas bih tamo piskarala brojke po onim strašnim kartonima, koliko me je samo plašio da ću umreti od dosade ako odem u penziju, ja, koja se u celom životu nisam dosađivala ni jedan jedini minut

istina, od tada bi me već svakako poslali u penziju, u današnje vreme čak i mlade ljude šutiraju, mogu na biro rada i na socijalnu pomoć, penzionisali bi oni i inženjera rubanjija da nije podmuklo umro, moglo bi se reći da mu je baš u pravo vreme došao taj rak grla, što je, istini za volju, baš opaka bolest, mada tvrde da se on i nije mnogo napatio, prilično brzo se predao, neka mu je večna slava, o mrtvima samo lepo ili ništa

mojoj šariki se posrećilo, pronašla je brata, štaviše, moj sin se umilostivio i podigao slušalicu, uglavnom nije voljan ni

to da radi, obično uključi sekretaricu ili svoju agresivnu suprugu, po mom mišljenju on je bio prvi u gradu koji je sebi kupio telefonsku sekretaricu, još pre deset godina doneo je onu prvu iz pariza, a posle ih je zamenjivao sve modernijim, jedan aparat koji je odslužio svoje dao je meni, neprestano se svađa što ga ne uključujem, ali ga ne uključujem zato što ne znam kako se to radi, međutim, ni to ne mogu da mu kažem, ne želim da se zagrcne od zaprepašćenja i da me grdi: bože mama, već sam ti sto puta pokazao, sada napiši! – u inat neću da napišem, mene to ne zanima, zašto bi to bilo toliko važno da me ljudi nađu i onda kada me nisu našli? budalaština, naravno on to traži zato da, kada se umilostivi da me pozove, može da ostavi poruku, mada se tako retko priseti da me pozove da ovo ionako nema nikakvog značaja, uostalom, ako nisam kod kuće, neka se potrudi i pozove me ponovo, ipak sam mu ja majka

njegova sadašnja telefonska sekretarica već i faks zna da šalje, naravno, njemu su potrebni svi ti novi izumi, od džepnog telefona do električne četkice za zube, a primetila sam da beskrajno potcenjuje sve one koji ne raspolažu svim ovim stvarima, čoveka je prosto stid pred njim, mada po čemu je to toliko važno da četkicu pokreće baterija? dok je čovek živ i zdrav valjda ima toliko snage da opere zube i bez električnih pomagala, pod pretpostavkom da dotični ima šta da opere, ali bolje pustimo ovu temu, u svakom slučaju, mom sinu pripadne muka ako u kući nema najbolji kasetofon, i onaj ce de, i kompjuter, i tako dalje, on obožava uređaje, i ništa više

o, ja više i ne volim da ga pozovem telefonom, kome treba ta njegova mrzovoljna žena na telefonu, čim joj čujem onaj promukli glas, najradije bih zalupila slušalicu, halooo, ovde je žuža, zakrešti ona tako odlučno kao da se plaši da ću posumnjati da je zaista ona žuža, ili da je uopšte tamo, smešno,

znam da je tamo, a gde bi bila kad se moj glupi sin njome oženi i ne obazirući se na moje mišljenje, ja njemu nisam važna, takoreći i ne postojim

ako dođem kod njih u posetu, moj lacika se posle deset minuta već povuče u devojčaku sobu jer on stalno mora da radi, a u stvari i ne radi ništa, čak i ne sedne za pisaći sto, već se ispruži na tepihu, navodno tako razmišlja, zašto mora on da razmišlja upravo onda kad mu dođe majka u posetu? on razmišlja, a ja neka razgovaram sa halooo, ovde žužom! moje omiljeno unučće, mala julči, ona je prva rođena, ranije je obožavala svoju bakicu, dok sada? ponaša se prema meni kao prema teškom bolesniku, toliko je draga i taktična prema meni da me to skoro boli, verovatno je tako uče, mogu da zamislim šta joj sve pričaju o meni, a i ostalima, uh, baš me briga

teško meni, ova moja nesrećna šarika nije u stanju ni da razumljivo objasni svom bratu preko telefona šta se dešava, naravno, ni moj sin nije bolji, verovatno postavlja sve više i više pitanja, kao i obično, jer mu ne pada na pamet da dođe ovamo, najviše bi voleo da ga šarika ostavi na miru, kada bi rešila stvar i bez njega, a moja šarika ostaje dosledna, mama spava i ne mogu da je probudim! – to ponavlja već četvrti put, dobro, kćeri, ponavljanje je majka znanja, samo vi pričajte, komotno, polako, imate vremena, a ja ću se naspavati kada se završi sva ova muka

prišla bi ona krevetu, ali se gajtan telefona zamrsio, vuče i cima umesto da ga otplete, to tako neće moći, ali sada bi neko trebalo to da joj i kaže, no svejedno, valjda će na kraju ipak shvatiti, ali ona ne odustaje, cima li cima, ako tako nastavi na kraju će izvući utikač, a možda će da izvuče i gajtan iz zida jednom se to i meni desilo, kada sam cirkuzirala s belosom, davno, davno je to bilo, ružno je to bilo, možda se i nije desilo

* * *

Majka mi uvek u najgorem mogućem trenutku napravi gužvu u životu.

A kada bi i mogao da zazvoni telefon u Ladovom džepu ako ne upravo onda kada se Vera – posle dvadeset minuta zakašnjenja – pojavi u unutrašnjoj sali kafića?!

Upravo onog PRESUDNOG dana.

Poslednji put su se dogovorili da je Lado tog dana svakako čeka, a Vera će ili doći – ili neće. Ako NE, onda se Lado više neće javljati jer ovo ovako ne može dalje. Za njega je pravo mučenje svaki sastanak, iz Verinih očiju zrači ljubav prema njemu, međutim, sa ove tačke ne mogu se pomeriti. Od ovoga će on izludeti.

Priznao joj je i to da prilikom svakog susreta ima erekciju skrivenu tamo ispod stola po restoranima ili kafićima. Četrdeset i četiri su mu godine i smatra da je on ovo prerastao. A Vera neka najzad primeti da se svakako događa samo ono što ona želi, jer šaljivom Ladu u Verinom društvu usahne smisao za duhovitost, iščezne mu volja. Sve od Vere zavisi: ako ima želju da živi s njim, kod njega bi i to mogla postići da napusti porodicu. Međutim, ako je Vera nesposobna da se odvoji od svog životnog partnera, onda neka ga prihvati kao ljubavnika. A kasnije će se već razviti u nešto. Ponovo joj je priznao ljubav, ovom prilikom već peti put. Na kraju joj je predložio ovaj presudni sastanak: on će je čekati, a ako ona dođe, mogu provesti dan zajedno. Vodiće ljubav. Ako ne – kraj, Lado nestaje sa scene.

Važi, rekla je Vera, to su dobro postavljeni uslovi. Samo što ona u sredu pre podne ide kod kozmetičarke, a posle toga na ručak s majkom... Lado ju je prekinuo: onda neka dan odluke bude u petak.

Na tome je ostalo.

Petak u jedanaest.

Lado je sedeo na neudobnoj stolici od kovanog gvožđa nalakćen na neukusno šaren stolnjak i pravio se da čita novine, međutim slova su mu se mutila pred očima. Prolazili su minuti.

Nema je.

Razočaranje ga je toliko bolelo da je iz sve snage škrgutao zubima.

Ne dolazi ona surova mrcina, ovo je da poludiš, ja ću sedeti ovde satima, a ona neće doći! Ne dolazi ona led ledena devojka, ili žena, NE DOLAZI! Matore babuskare mi pilje u lice, proviruju i konobari, u pravu su, šta ja tražim ovde? Što se ne vučem odavde do đavola?! – škrgutao je zubima i dalje šaljivi Lado.

Koja sam ja stoka... prokockao sam i svoju poslednju šansu. Od sada je ne mogu ni pozvati!

Kog vraga je Vera premestila sa srede na petak kada je znala da ionako neće doći? Verovatno zato da bi moja agonija trajala dva dana duže...

Lado je već četiri meseca jurio Veru, od tada su se uglavnom viđali jednom nedeljno, u tajnosti, a on je nikad ni za ruku nije uhvatio. Vera je bila osam godina mlađa od njega, njena krhka lepota je Lada paralizovala. Sreća služi hrabre, govorio je sebi pre svakog sastanka, pripremajući se na ono: evo sada! – međutim, kada bi se Vera pojavila, s njom bi za sto u kafićima, poslastičarnicama i restoranima pristigla takva količina sjaja da bi Lado izgubio svu hrabrost.

Ako je samo dodirnem, spržiće me.

Mada je Verin sjaj više bio hladan, zvezdan, nego vreo. Lado je u svakom slučaju postajao slab u njenom prisustvu. Kada bi je ugledao, srce bi mu stalo za jedan beskrajni trenutak.

Smešno...

Ljubav iz sapunice.

Ponašao se kao zaljubljeni pubertetlija. Često je umeo da se usred noći odveze do Verine ulice, ugasio bi motor automobila i samo sedeo ne skidajući pogled s tamnog okvira njenog prozora. Znao je da Vera spava tamo gore, na trećem spratu, mogao

je da je zamisli jer je već bio gore u njenom stanu nekoliko puta. Vera je najmanju sobu odredila za spavaću, dva debela sundera jedan preko drugog na golom parketu bili su joj krevet. Njihov krevet...

E, pa da. Tamo spava s njom njen nevenčani muž, onaj sitan, mišićavi muškarac koga je Lado samo jednom video, međutim, odmah je zaključio da je dotični samo jedno obično štene. Štene koje maše repom. Znači, Vera voli štence koji mašu repom.

Veličanstveno, onda šta tebe sprečava da počneš da cviliš tankim glasićem, ližeš joj ruku i mašeš repom?

Umesto toga on bi se gubio u Verinom prodornom pogledu i sav ošamućen točio kroz prste s njom provedeno vreme.

Uglavnom su pričali o Verinim problemima. Vera nije bila srećna. Nije mogla da odluči da li da se razide sa štenetom koje maše repom ili da mu na brzinu rodi dete. Lado nije bio u stanju čak ni njenu dilemu da razume. Da li je normalna ova žena? ako želi da raskine s njim, kog vraga razmišlja o nekom rađanju?

Vera se mudro smeškala, upravo je to ono složeno u celoj stvari. Štene koje maše repom – ona ga, naravno, nije tako zvala – bio je prvi muškarac u njenom životu koji se toliko zaljubio u nju da joj je palo na pamet: šta bi bilo da mu rodi detence? Jedini problem je u tome što je uprkos svemu tome njen život pored njega prazan. A onda šta da radi?

Lado se grickao za usnu: jaoj, samo kada bih mogao da se suzdržim od opširnih predavanja! – ali nije mogao da se suzdrži. On je imao decu. Troje. Čovek zato hoće dete od onog s kim živi jer mu nije dovoljna ta jedna, voleo bi da je ima u dva primerka. Ili tri. Četiri. I tako dalje. A u deci kasnije vidi tog dotičnog nekog – i naravno samog sebe. Ako Vera meditira upravo o tome kako da se oslobodi šteneta koje maše jer se slučajno, uprkos velikoj ljubavi, oseća prazno pored njega, onda kog vraga pravi od njega još jednog? Od tada pa nadalje, imala bi njih dvoje da išutira. Osim toga, od deteta se ne može čovek rastati, to je jedina spona koja opstaje do groba.

Govorim kao isluženi sveštenik, pomislio je šaljivi Lado.

Gde ti je duhovitost, dragi moj tatice?

No da, šaljivi Lado u privatnom životu nema smisla za šalu.

Vera se samo smeškala, a blaga tuga na njenom licu rastužila je Lada. Šta je gnjaviš? uhvati je najzad za ruku! zagrlji je i poljubi je!

Ali u najpogodnijim trenucima iza susednih stolova su ispitivačkim pogledima piljili u njih razni muškarci i žene, Lado ih je sve mrzeo, šta je, zar još nikada niste videli belog čoveka? Bio je sklon da zaboravi da je Vera slavna. Bila je televizijski spiker i mada se pojavljivala na ekranu samo rano po podne ili kasno noću, svejedno su je ljudi prepoznavali na svakom koraku. A Lado je, od kada je ova neobična veza započela, počeo da gleda televizijski program rano po podne i kasno noću. Verin sjaj na ekranu doživljavao je kao još hladniji, cvokoćući je slušao dok je njegova ljubav najavljivala program za sledeći dan.

Nije mogao da je uhvati za ruku – jednostavno nije bio sposoban za to. Umesto toga priznao joj je ljubav četiri ili pet puta. Vera je sve to slušala s odobravajućim smeškom. Zatim je upitala: Moram na ovo da odgovorim? Ne, rekao je Lado brzo. Plašio se da će odgovor biti: hvala, ali NE.

Ne bi to mogao da podnese.

šamara me moja udarena šarika, misli da ću od toga doći k sebi, sreća što ne osećam ništa, da nisam u ovom stanju, dobila bih nervni slom, barem da prekine da me doziva

otkriva me, podiže me, je li poludela? hoće da me prenese? gospode bože, kakva nesrećnica! gde, gde? – ovo mora da je šala, idemo u kupatilo, noge mi udaraju u sva vrata koja su usput, nema veze, na sitnice ne obraćamo pažnju, a krupne stvari više nisu važne